

DEPARTAMENTO

DE RELIXIÓN

E

MORAL CATÓLICA

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

ANO 2019/2020

IES SAN CLEMENTE

1. INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN.....	Páx.3
2. CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE, CONCRECIÓN QUE RECOLLA OS ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES.....	Páx.4
3. CONCRECIÓN DE OBXECTIVOS POR CURSO.....	Páx. 9
4. CONCRECIÓN PARA CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE AVALIABLE..	Páx.11
-Temporalización.....	Páx.11
-Grao mínimo de consecución para superar a materia.....	Páx.16
-Procedementos e instrumentos de avaliación.....	Páx.16
5. CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS DA MATERIA.....	Páx.18
6. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS.....	Páx.19
7. CRITERIOS DE AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN DO ALUMNADO.....	Páx.21
8. INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DE ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE.....	Páx.22
9.ORGANIZACIÓN DE ACTIVIDADES DE SEGUIMIENTO E AVALIACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES.....	Páx.26
10.ORGANIZACIÓN DE PROCEDEMENTOS PARA ACREDITAR COÑECEMENTOS PREVIOS (BAC).....	Páx.26
11. DESEÑO DE AVALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS A ADOPTAR EN FUNCIÓN DOS RESULTADOS.....	Páx.27
12. MEDIDAS DE ATENCIÓN A DIVERSIDADE.....	Páx.29
13. CONCRECIÓN DOS ELEMENTOS TRANSVERSAIS EN CADA CURSO.....	Páx.31
14.ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES DO DEPARTAMENTO.....	Páx.33
15. MECANISMOS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA EN FUNCIÓN DOS RESULTADOS ACADÉMICOS E PROCESOS DE MELLORA.....	Páx.33

1. INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN

A Lei Orgánica 8/2013, de 9 de decembro, para Mellora da Calidade Educativa, LOMCE, no artigo 6.1, define o currículo como a regulación dos elementos que determinan os procesos de ensino e aprendizaxe para cada un dos ensinos.

O contido do currículo de Relixión Católica parte da experiencia humana e desenvólvese de xeito respectuoso coas etapas do desenvolvemento infantil e adolescente, colaborando, neste sentido, coas aprendizaxes instrumentais e transversais propios de cada etapa educativa.

A relixión é un feito presente innegablemente na humanidade e na nosa sociedade, por iso a necesidade dun estudo sistemático para comprender a nosa historia e cultura galegas que están conformadas por crenzas, símbolos e valores do cristianismo. O ensino da relixión católica na escola responde á necesidade de respectar e ter en conta o conxunto de valores nos que a persoa naceu e que se denomina tradición.

Así, o currículo de Relixión Católica contribúe á educación integral do estudante nesa necesidade pois responde á dimensión relixiosa de todo ser humano e, á vez, introdúceo na realidade á luz dunha hipótese ofrecida por unha historia e unha tradición. Deste xeito, é promovido o recoñecemento dun sentido da existencia dun xeito coherente co propio desenvolvemento psicolóxico e evolutivo do alumnado.

A liberdade relixiosa de persoas e pobos é recoñecida pola Declaración Universal de Dereitos Humanos de 1948. Asemade a Constitución Española non só recoñece a liberdade relixiosa senón tamén garante “dereito que asiste aos pais para que os seus fillos reciban a formación relixiosa e moral que estea de acordo coas súas conviccións” no artigo 27.3. Un dereito que tamén forma parte de tratados internacionais recoñecidos por España como o Pacto Internacional de Dereitos Económicos Sociais e Culturais no seu artigo 13.3 e a Carta dos Dereitos Fundamentais da Unión Europea, artigo 14.3, entre outros.

O Acordo Internacional que subscribiu o Estado Español coa Santa Sé sobre Ensino e Asuntos Sociais, asinado o 3 de xaneiro de 1979, outorga (art. 6) a competencia para elaborar o currículo da materia de Relixión e Moral Católica á xerarquía eclesiástica. Esta programación é desenvolvida, consecuentemente, segundo as orientacións da Comisión Episcopal correspondente que dispuxo catro bloques de contidos os cales se espallan aquí en tres avaliacións para cada un dos niveis do centro.

Programación Didáctica Departamento de Relixión e Moral Católica - Curso : 2019-2020

2. CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE, CONCRECIÓN QUE RECOLLA OS ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES.

O Decreto 86/2015 de xuño, polo que se establece o currículo de Educación Secundaria na Comunidade Autónoma de Galicia, expón as seguintes competencias clave :

- 1ª) Comunicación lingüística (CCL)
- 2ª) Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCCT)
- 3ª) Competencia dixital (CD)
- 4ª) Aprender a aprender (CAA)
- 5ª) Competencias sociais e cívicas (CSC)
- 6ª) Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE)
- 7ª) Conciencia e expresións culturais (CCEC)

Este currículo válese dos elementos cristiáns presentes na contorna do alumnado, as imaxes e símbolos, a linguaxe e outros recursos, para a comprensión da relixiosidade propia de cada etapa evolutiva. Desenvólvese así a competencia en comunicación lingüística, que se serve da linguaxe que conforman a cultura e a tradición que se transmiten dunha xeración a outra. Así, a linguaxe bíblica e a súa riqueza de expresión e simboloxía, a linguaxe doutrinal e a súa precisión conceptual, analítica e argumental e a linguaxe litúrxica e a súa proximidade á linguaxe dos símbolos do pobo cristián, contribuirán ao desenvolvemento desta competencia nos estudantes. Sen esquecer a singularidade que esta materia aporta á dimensión de escoita da comunicación.

Así mesmo, a ensino escolar da relixión católica favorece o desenvolvemento da responsabilidade persoal e social e das demais virtudes cívicas, para o ben común da sociedade, contribuindo así á adquisición das competencias sociais e cívicas. Esta educación da dimensión moral e social da persoa favorecerá a maduración da corresponsabilidade, o exercicio da solidariedade, da liberdade, da xustiza e da caridade.

Por outra banda, a relixión católica aporta á competencia para a conciencia e expresións culturais o significado e valoración crítica de tantas obras da nosa contorna, motivando o aprecio pola propia cultura e a estima adecuada doutras tradicións culturais e relixiosas. A cultura e a historia occidental, a propia historia, non poden ser comprendidas e asumidas se se prescinde do feito relixioso presente sempre na historia cultural dos pobos. Do mesmo modo, a expresión artística da fe segue colaborando na actualidade ao enriquecemento do noso patrimonio cultural.

A competencia para o sentido de iniciativa e espírito emprendedor desenvólvese no estudante partindo do verdadeiro coñecemento de si mesmo, das súas potencialidades, da súa dignidade e do seu sentido. A formación relixiosa católica aporta á devandita competencia unha cosmovisión que dá sentido á vida e, xa que logo, á cultura e á identidade da persoa humana. Unha cosmovisión que fai posible a formación integral do estudante fronte a visións parciais.

En canto aos contidos procedimentais, a materia de relixión católica forma de xeito transversal nunha serie de procedementos fundamentais para a comprensión do feito cristián. Estes contidos procedimentais adquirense ao longo do desenvolvemento curricular, colaborando así na consecución das competencias asignadas ao currículo da ESO. Concretamente, os contidos procedimentais de relixión católica desenvolverán especialmente as seguintes competencias: Comunicación lingüística, aprender a aprender, sociais e cívicas e conciencia e expresións culturais.

ASIGNATURA: RELIGIÓN 1º BACHILLERATO

Resolución de 11 de febrero de 2015, de la Dirección General de Evaluación y Cooperación Territorial, por la que se publica el currículo de la enseñanza de Religión Católica de la Educación Primaria y de la Educación Secundaria Obligatoria.

ESTÁNDARES DE APRENDIZAJE		C	COMPETENCIAS CLAVE ASOCIADAS						
			CL	CMCT	CD	AA	CSC	SIEE	CEC
RE1.1.1	1.1 Reflexiona sobre acontecimientos mostrados en los medios de comunicación y emite juicios de valor sobre la necesidad de sentido.	B	X					X	X
RE1.2.1	2.1 Identifica y diferencia la diversidad de respuestas salvíficas que muestran las religiones.	B	X			X			X
RE1.3.1	3.1 Descubre, a partir de un visionado que muestre la injusticia, la incapacidad de la ley para fundamentar la dignidad humana. Compara con textos eclesiales que vinculan la dignidad del ser humano a su condición de creatura.	I	X		X	X	X		
RE1.3.2	3.2 Investiga, obtiene datos estadísticos y analiza sacando conclusiones, comportamientos de los jóvenes que defienden o atentan contra la dignidad del ser humano.	I	X	X	X	X	X		X
RE1.4.1	4.1 Califica las respuestas de sentido que ofrece el ateísmo, agnosticismo o laicismo y las contrasta con la propuesta de salvación que ofrecen las religiones.	A	X					X	X
RE2.1.1	1.1 Identifica problemas sociales de finales del siglo XIX. Estudia su evolución hasta la actualidad y analiza las respuestas de la doctrina social de la Iglesia.	A	X			X	X		X
RE2.2.1	2.1 Elabora una definición personal sobre los términos, legal, ético y moral. Explica públicamente las diferencias entre los términos con la ayuda de medios audiovisuales.	B	X		X		X		
RE2.3.1	3.1 Comprende y define con palabras personales el significado de bien común, destino universal de los bienes y subsidiariedad. Aplica a situaciones concretas dichos principios justificando el pensamiento social de la Iglesia.	I	X			X	X		X
RE3.1.1	1.1 Identifica, a través de fuentes, los diferentes métodos de conocer la verdad en la filosofía, la teología, la ciencia y la técnica. Distingue qué aspectos de la realidad permite conocer cada método.	B	X	X		X	X		X
RE3.2.1	2.1 Reconoce con asombro y se esfuerza por comprender el origen divino del cosmos y distingue que no proviene del caos o el azar.	B		X		X			
RE3.2.2	2.2 Se informa con rigor y debate respetuosamente, sobre el caso de Galileo, Servet, etc. Escribe su opinión, justificando razonadamente las causas y consecuencias de dichos conflictos.	B	X	X			X		X
RE3.3.1	3.1 Aprende, acepta y respeta que el criterio ético nace del reconocimiento de la dignidad humana.	B				X	X		X
RE3.3.2	3.2 Analiza casos y debate de manera razonada las consecuencias que se derivan de un uso de la ciencia sin referencia ética.	I	X	X			X		X

ESTÁNDARES DE APRENDIZAJE		C	COMPETENCIAS CLAVE ASOCIADAS						
			CL	CMCT	CD	AA	CSC	SIEE	CEC
RE4.1.1	1.1 Estudia, analiza y define el concepto de cultura en diferentes épocas y lo contrasta con el carácter antropológico de la enseñanza de la Iglesia.	I	X			X			X
RE4.2.1	2.1 Identifica los elementos propios de diversas culturas y elabora un material audiovisual donde las compare críticamente.	A	X		X		X		X
RE4.3.1	3.1 Conoce y respeta los rasgos de la vida monástica. Identifica su influencia en la organización social y la vida laboral.	B				X	X		X
RE4.3.2	3.2 Valora el trabajo de los monjes por conservar el arte y la cultura grecolatina, elaborando un material audiovisual en el que se recoja la síntesis de su estudio.	B	X		X	X			X

COMPETENCIAS CLAVE: CL: Competencia lingüística CMCT: Competencia matemática ciencia y tecnología CD: Competencia digital AA: Aprender a aprender CSC: Competencia social y cívica SIEE : Sentido de iniciativa y espíritu emprendedor. CEC: Conciencia y expresiones culturales.

ASIGNATURA: RELIGIÓN 2º BACH

ESTANDARES		C	COMPETENCIAS CLAVE ASOCIADAS						
			CL	CMCT	CD	AA	CSC	SIEE	CEC
RE1.1.1	1.1. Comprende y respeta el significado bíblico de la afirmación "hombre y mujer los creó".	B	X				X		X
RE1.2.1	2.1. Conoce y explica los diferentes problemas bioéticos relacionados con el origen, el desarrollo y el final de la vida.	B	X	X				X	X
RE1.2.2	2.2. Posee argumentos para defender o dar razones desde la posición cristiana ante situaciones reales o supuestas que se proponen en clase.	I	X				X		
RE2.1.1	1.1. Descubre, valora y justifica el sentido humanizador que tiene el trabajo.	B	X				X		X
RE2.2.1	2.1. Propone proyectos o soluciones que podrían llevarse a cabo en las políticas nacionales o internacionales para hacer el mundo más humano.	B	X			X	X	X	
RE3.1.1	1.1. Selecciona, estudia y expone la biografía de un investigador cristiano resaltando sus aportaciones al ámbito de la ciencia y la técnica.	B	X	X		X	X		X
RE4.1.1	1.1. Nombra y explica situaciones históricas en las que la Iglesia defendió con radicalidad al hombre y justifica la elección realizada.	B	X				X		X
RE4.2.1	2.1. Selecciona obras de arte, investiga sobre el autor y descubre su sentido religioso. Confecciona un material creativo que permita conocer a esos artistas.	I			X			X	X

COMPETENCIAS CLAVE: **CL:** Competencia lingüística **CMCT:** Competencia matemática ciencia y tecnología **CD:** Competencia digital **AA:** Aprender a aprender **CSC:** Competencia social y cívica **SIEE :** Sentido de iniciativa y espíritu emprendedor. **CEC:** Conciencia y expresiones culturales.

3. CONCRECIÓN DE OBXECTIVOS POR CURSO

A aprendizaxe desta materia ha de contribuír a que o alumnado desenvolva as seguintes capacidades:

1. Incorporar o saber da fe no conxunto dos demais saberes, dado o carácter científico do ensino da relixión.
2. Recoñecer a importancia e universalidade do fenómeno relixioso nas diferentes culturas, en particular do cristianismo.
3. Asimilar, desenvolver e cultivar a dimensión relixiosa do home como ser aberto á transcendencia.
4. Sintetizar os contidos fundamentais da mensaxe cristiá desde as fontes bíblicas e doutrinais da Igrexa.
5. Descubrir o sentido da dignidade do ser humano, partindo da súa creación, o valor da súa vida e a súa transcendencia.
6. Analizar a relación da fe coa cultura actual, valorando a súa achega mutua.
7. Coñecer os elementos básicos da Doutrina Social da Igrexa católica, para interpretar á súa luz a realidade socio-económica do mundo.
8. Recoñecer os contidos éticos da mensaxe cristiá e sabelos aplicar na construción da sociedade.
9. Analizar os valores do cristianismo, contrastándoos cos valores dos humanismos do noso tempo.
10. Adquirir unha actitude de respecto e valoración cara ás persoas de diversa cultura e ideoloxía, a fin de construír mediante o diálogo unha convivencia en paz e concordia.
11. Descubrir o significado profundo da actividade humana, como manifestación da propia dignidade, aplicando os criterios cristiáns á actividade laboral.
12. Coñecer os servizos que a Igrexa aporta ao mundo contemporáneo e o seu sentido.
13. Espertar o sentido crítico ante os medios de comunicación e aplicarlles os criterios e xuízos de valor evanxélicos.
14. Conseguir progresivamente unha síntese coherente e vital da mensaxe cristiá que lles sirva para dialogar con outras confesións relixiosas e a cultura contemporánea.

1º BACHARELATO

1. Desenvolver as capacidades espirituais que axuden ao alumno a abrirse ao sentido de Deus e aos valores do espírito, ao gusto polo belo e o bo, á superación de toda forma de intolerancia e fanatismo, en conformidade co Evanxeo e en solidariedade cos máis pobres.
2. Coñecer e asumir a cosmovisión cristiá na que se percibe ao home consciente da súa responsabilidade ao servizo do mundo, das persoas e de Deus.
3. Recoñecer que ninguén pode fuxir do interrogante: Que é o home? Cal é o sentido da dor, do mal, da morte? O home deuse moitas respostas desde a mesma exaltación ata a desesperación. A estes interrogantes só Deus pode dar resposta certa.
4. Coñecer que o home foi creado a imaxe de Deus con capacidade para coñecer e amar ao seu Creador. O home participa da luz da intelixencia divina. Esta intelixencia perfecciónase e debe perfeccionarse por medio da sabedoría. Pola fe, o home ofrece a homenaxe total do seu entendemento asentindo libremente ao que Deus revela.
5. Saber que Deus quixo deixar ao home en mans da súa propia decisión para que así busque espontaneamente ao seu Creador e adheríndose libremente a este, alcance a plena perfección.
6. Recoñecer e razoar sobre a verdadeira liberdade fronte á pseudoliberdade ou libertinaxe. Só pretexto de liberdade non se pode menosprezar a debida obediencia.
7. O home séntese como impotente para dominar con eficacia por si só os ataques do mal ata chegar a sentirse como privado da súa liberdade. Pola revelación o crente sabe que o home creado por Deus na xustiza xa desde o principio abusou da súa liberdade levantándose contra Deus. O pecado no fondo impide ao home lograr a súa propia plenitude.
8. Saber que o misterio do home só se esclarece no misterio do Verbo Encarnado. Todas as aspiracións humanas atopan en Cristo a súa fonte e coroa.
9. Valorar que Xesús entregouse por amor aos homes ata a morte. Pero resucitou ao terceiro día. O Espírito de Cristo resucitado actúa nos corazóns dos homes dándolles a posibilidade de chegar á plenitude humana, vivindo na liberdade dos fillos de Deus.
10. Descubrir o fondo significado cristián da tolerancia, a participación, a responsabilidade e solidariedade, aplicándoos a situacións sociais habituais: traballo, lecer, xogo, familia, amigos...
11. Saber ler a realidade cristiá que está presente no patrimonio cultural da humanidade e dos pobos de España e sabela expresar coas distintas linguaxes.

2º BACHARELATO

1. Reflexión sobre o como, o para que e o porqué da súa propia vida nas realidades cotiás e na contorna social, ata as preguntas máis radicais sobre os ideais e esperanzas dos homes e sobre o sentido transcendente da existencia.
2. Dialogar e reflexionar sobre as referencias relixiosas e culturais esenciais para que, ante eses interrogantes, el poida atopar a resposta oportuna e válida á luz da Revelación Divina.
3. Comprender e aplicar na vida o descubrimento da opción relixiosa como un xeito de vivir a vida: humanizante, potenciadora da realización do home, da súa liberdade, da dimensión gratuíta e festiva da vida segundo o concepto cristián do home.
4. Participar no diálogo fecundo da fe coa cultura, a través dunha conexión interdisciplinar coas demais áreas académicas.
5. Saber que Deus entrou na historia dos homes dun modo novo, enviando ao seu Fillo para reconciliar o mundo. Para que os homes continuasen no mundo a obra de creación por El iniciada enviou ao Espírito santo de parte do Pai.
6. Coñecer que o cristián está convencido pola fe de que lle agardan uns “ceos novos e unha terra nova e que ese futuro mellor é graza e é mérito á vez. É graza de Deus, agasallo inmerecido pero ao mesmo tempo é froito do esforzo do amor real dos homes.
7. Recoñecer que á luz e pola forza de Xesús o cristián pode no mundo actual vivir, actuar, sufrir e morrer dun modo verdadeiramente humano, posta a confianza en Deus e comprometido polo ben dos homes.
8. Acceder ás interpretacións que o cristianismo e outras relixións dan sobre a condición humana fundamental e sobre o sentido do transcendente
9. Recoñecer que a moral cristiá non é só un conxunto de esixencias; é, ante todo un don de Deus, unha vida nova en Cristo resucitado é a fonte desta vida nova que El nos comunica especialmente nos sacramentos. Esta orientación cara ao misterio de cristo non anula, senón que asume o conxunto de deberes morais que o home descobre na súa propia conciencia moral. O home ten unha lei escrita por Deus no seu corazón.

**4.CONCRECIÓN PARA CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE AVALIABLE.
.TEMPORALIZACIÓN**

1º BACHARELATO

CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACION	ESTANDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES
Bloque 1. ANTROPOLOXIA CRISTIANA / 1ª Avaliación		
<ul style="list-style-type: none"> - O home, ser relixioso que busca un sentido á vida. Expresións históricas do sentido relixioso. - O misterio da persoa humana. Fundamento da súa dignidade. - Diversas posturas ante o feito relixioso na sociedade actual. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Recoñecer e respectar a necesidade de sentido no home. 2. Comparar manifestacións históricas que permitan desvelar desde sempre o sentido relixioso do ser humano. 3. Dar razón da raíz divina da dignidade humana. 4. Identificar e contrastar no momento actual diversas respostas de sentido 	<ol style="list-style-type: none"> 1.1 Reflexiona sobre acontecementos mostrados nos medios de comunicación e emite xuízos de valor sobre a necesidade de sentido. 2.1 Identifica e diferencia a diversidade de respostas salvíficas que mostran as relixións. 3.1. Descubre, a partir dun visionado que mostre a inxustiza, a incapacidade da lei para fundamentar a dignidade humana. Compara con textos eclesiales que vinculan a dignidade do ser humano á súa condición de creatura. 3.2. Investiga, obtén datos estatísticos e analiza sacando conclusións, comportamentos dos mozos que defenden ou atentan contra a dignidade do ser humano. 4.1 Cualifica as respostas de sentido que ofrece o ateísmo, agnosticismo ou laicismo e contrástaas coa proposta de salvación que ofrecen as relixións.
Bloque 2. DOCTRINA SOCIAL DA IGREXA / 2ª Avaliación		

<p>- Orixe e evolución da doutrina social da Igrexa. - Principios fundamentais da doutrina social da Igrexa.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Coñecer e valorar o contexto en que nace e o ensino da doutrina social da Igrexa. 2. Identificar a dignidade humana como clave para unha convivencia xusta entre os homes, diferenciándoa dos recoñecementos que o Estado realiza a través das leis. 3. Coñecer e aplicar os principios fundamentais da doutrina social da Igrexa a diversos contextos 	<ol style="list-style-type: none"> 1.1 Identifica problemas sociais de finais do século XIX. Estuda a súa evolución ata a actualidade e analiza as respostas da doutrina social da Igrexa. 2.1 Elabora unha definición persoal sobre os termos, legal, ético e moral. Explica públicamente as diferenzas entre os termos coa axuda de medios audiovisuais. 3.1 Comprende e define con palabras persoais o significado de ben común, destino universal dos bens e subsidiariedade. Aplica a situacións concretas devanditos principios xustificando o pensamento social da Igrexa
--	---	---

CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACION	ESTANDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES
<p>Bloque 3. RELACION ENTRE A RAZON , A CIENCIA E A FE / 2ª Avaliación</p>		

<ul style="list-style-type: none"> - Formas de coñecemento ao longo da historia coas que o ser humano descobre a realidade e a verdade. - Percorrido histórico das relacións entre a ciencia e a fe. - Vínculo indisoluble entre ciencia e ética 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Coñecer e distinguir os diferentes métodos utilizados pola persoa para coñecer a verdade. 2. Coñecer e aceptar con respecto os momentos históricos de conflito entre a ciencia e a fe, sabendo dar razóns xustificadas da actuación da Igrexa. 3. Ser consciente da necesidade de relación entre ciencia e ética para que exista verdadeiro progreso humano 	<ol style="list-style-type: none"> 1.1 Identifica, a través de fontes, os diferentes métodos de coñecer a verdade na filosofía, a teoloxía, a ciencia e a técnica. Distingue que aspectos da realidade permite coñecer cada método. 2.1 Recoñece con asombro e esfórzase por comprender a orixe divina do cosmos e distingue que non provén do caos ou o azar. 2.2 Infórmase con rigor e debate respetuosamente, sobre o caso de Galileo, Servet, etc. Escribe a súa opinión, xustificando razonadamente as consecuencias de ditos conflitos. 3.1. Aprende, acepta e respeta que o criterio ético nace do recoñecemento da dignidade humana. 3.2. Analiza casos e debate de maneira razonada as consecuencias que se derivan dun uso da ciencia sen referente ético.
---	--	---

Bloque 4. A IGREXA XERADORA DE CULTURA OA LONGO DA HISTORIA / 3ª Avaliación.

<ul style="list-style-type: none"> - Significado do termo e dimensións da cultura. - A vida monacal, fonte de cultura 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Coñecer e comparar diferentes acepcións do termo cultura. 2. Ser consciente que a persoa é xeradora de cultura. 3. Caer na conta do cambio que o monacato introduce na configuración do tempo e o traballo 	<ol style="list-style-type: none"> 1.1 Estuda, analiza e define o concepto de cultura en diferentes épocas e contrástaos co carácter antropológico do ensino da Igrexa. 2.1 Identifica os elementos propios de diversas culturas e elabora un material audiovisual onde as compare criticamente. 3.1 Coñece e respeta os trazos da vida monástica. Identifica a súa influencia na organización social e a vida laboral. 3.2 Valora o traballo dos monxes por conservar a arte e a cultura grecolatina, elaborando un material audiovisual no que se recolla a síntese do seu estudo
---	---	---

2º BACHARELATO

CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACION	ESTANDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES
Bloque 1. ANTROPOLOXIA CRISTIANA / 1ª Avaliación		
<ul style="list-style-type: none"> - A identidade do ser humano. - O mundo actual e a cuestión bioética 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Recoñecer e apreciar o carácter sexuado da persoa e a súa importancia para construír a súa identidade. 2. Comprender e respectar os principios fundamentais da Igrexa respecto de a vida. 	<ol style="list-style-type: none"> 1.1 Comprende e respecta o significado bíblico da afirmación «home e muller creounos»? 2.1 Coñece e explica os diferentes problemas bioéticos relacionados coa orixe, o desenvolvemento e o final da vida. 2.2 Posúe argumentos para defender ou dar razóns desde a posición cristiá ante situacións reais ou supostas que se propoñen en clase.
Bloque 2. DOCTRINA SOCIAL DA IGREXA / 2ª Avaliación		
<ul style="list-style-type: none"> - A persoa, a vida, o traballo, as relacións internacionais e a economía á luz da doutrina eclesial. 	<ol style="list-style-type: none"> 1.Recoñecer e apreciar o cambio que a doutrina social da Igrexa outorga á persoa e á vida. 2.Deducir as consecuencias que implica a doutrina social da Igrexa no traballo, as relacións internacionais e a economía. 	<ol style="list-style-type: none"> 1.1 Descubre, valora e xustifica o sentido humanizador que ten o traballo. 2.1 Propón proxectos ou solucións que poderían levarse a cabo nas políticas nacionais ou internacionais para facer o mundo máis humano
Bloque 3. RELACION ENTRE A RAZON, A CIENCIA E A FE / 2ª Avaliación		

<p>- Achegas dos investigadores cristiáns á ciencia e á técnica no contexto actual</p>	<p>1. Recoñecer o valor social das achegas realizadas por investigadores cristiáns.</p>	<p>1.1 Selecciona, estuda e expón a biografía dun investigador cristián resaltando as súas achegas ao ámbito da ciencia e a técnica</p>
<p>Bloque 4. A IGREXA XERADORA DE CULTURA AO LONGO DA HISTORIA / 3ª Av.</p>		
<p>- A acción evangelizadora da Igrexa e a promoción dos dereitos humanos. - A expresión da fe xera beleza a través da arte.</p>	<p>1. Recoñecer os esforzos que a Igrexa realizou ao longo dos séculos para que se respecte a dignidade do ser humano e os seus dereitos. 2. Comprender que algunhas creacións culturais son a expresión da fe</p>	<p>1.1 Nomea e explica situacións históricas nas que a Igrexa defendeu con radicalidad ao home e xustifica a elección realizada. 2.1 Selecciona obras de arte, investiga sobre o autor e descobre o seu sentido relixioso. Confecciona un material creativo que permita coñecer a eses artistas.</p>

GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

1ºBAC

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE MÍNIMOS	GRAO MÍNIMO	INSTRUMENTOS
<p>Que o alumno Identifique e diferencie a diversidade de respostas salvíficas que mostran as relixións.</p>	<p>20%</p>	<p>PE CC</p>

Que o alumno cualifique as respostas de sentido que ofrece o ateísmo, agnosticismo ou laicismo, contrastando coa proposta de salvación que ofrecen as relixións.	20%	OA TG
Que o alumno comprenda e defina con palabras persoais o significado de ben común, destino universal dos bens e subsidiariedade aplicando a situacións concretas os principios do pensamento social da Igrexa	20%	TI PE
Que o alumno identifique, a través de fontes, os diferentes métodos de coñecer a verdade na filosofía, a teoloxía, a ciencia e a técnica.	20%	CC TG
Que o alumno estude, analice e defina o concepto de cultura en diferentes épocas e o contraste co carácter antropolóxico do ensino da Igrexa.	20%	CC TI

2ºBAC

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE MÍNIMOS	GRAO MÍNIMO	INSTRUMENTOS
--------------------------------------	----------------	--------------

Coñecer e explicar os diferentes problemas bioéticos relacionados coa orixe, o desenvolvemento e o final da vida.	20%	PE
Propoñer proxectos ou solucións que poderían levarse a cabo nas políticas nacionais ou internacionais para facer o mundo máis humano	20%	OA TG
Seleccionar, estudar e expoñer a biografía dun investigador cristián, resaltando as súas achegas ao ámbito da ciencia e a técnica	20%	CC TI
Nomear e explicar situacións históricas nas que a Igrexa defendeu con radicalidad ao home e xustificar a elección realizada.	20%	TI PO
Seleccionar obras de arte, investigar sobre o autor e descubrir o seu sentido relixioso. Confeccionar un material creativo que permita coñecer a eses artistas.	20%	OA TG

**Lendas de instrumentos*: PE Proba escrita, PO Proba oral, TI Traballo individual, TG Traballo en grupo, CC Caderno de clase, OA Observación na aula

5. CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS DA MATERIA.

A normativa educativa derivada da LOMCE define metodoloxía didáctica como: «conxunto de estratexias, procedementos e accións organizadas e planificadas polo profesorado, de xeito consciente e reflexiva, coa finalidade de posibilitar a aprendizaxe do alumnado e o logro dos obxectivos suscitados.» (Real Decreto 1105/2014, de 26 de decembro). Neste sentido, a asignatura de Relixión Católica utilizará unha metodoloxía centrada na persoa, que respectará os seguintes principios:

- Recoñecemento do rol do docente. O docente é peza crave na elaboración da planificación, a elaboración e implementación de actividades de aula axustadas ao grupo concreto que está ensinando, así como á avaliación do proceso. A súa formación e a súa responsabilidade no acompañamento do proceso de crecemento do estudante resulta, polo tanto, fundamental á hora de garantir o éxito do proceso de aprendizaxe.

- Adaptación ao ámbito emocional e cognitivo dos estudantes respectando o desenvolvemento psicoevolutivo propio de cada etapa. Esta atención, centrada na persoa, permite combinar de xeito adecuado o concreto e o abstracto, o traballo individual e o grupal, o manipulativo, experiencial e visual cos aspectos conceptuais.
- Respecto polos ritmos e estilos de aprendizaxe dos estudantes. Non todos os estudantes son iguais, non todos aprenden á mesma velocidade nin utilizan as mesmas estratexias. A atención á diversidade e o desenvolvemento da inclusión comeza na asunción deste principio fundamental.
- Consideración da dimensión humanista. Todas as aprendizaxes están ao servizo da formación humana. A materia de relixión, desde a súa clave personalizadora, require que todo tipo de aprendizaxes, instrumentales, cognitivos, actitudinais, socio afectivos non sexan considerados fin en si mesmo senón que estean ao servizo da formación integral do ser humano.
- Respecto pola curiosidade e inquietudes dos estudantes. Consideración dos intereses e expectativas dos estudantes así como dos coñecementos previos, de maneira que se garanta unha aprendizaxe significativa.
- Seguimento dos criterios de avaliación educativa. Para facilitar o cumprimento destes principios metodolóxicos aplicarase unha avaliación continua, global e formativa ao longo do proceso de ensino e aprendizaxe; e sumativa ao final do proceso, de maneira que se evalúe o nivel de logro alcanzado. A avaliación obxectiva garante unha valoración adecuada da dedicación, esforzo e rendemento de todos os estudantes.
- Desenvolvemento da aprendizaxe en equipo e/ou cooperativo. O estudo e reflexión do cristianismo, polo seu intrínseca dimensión comunitaria, é unha materia adecuada para desenvolver o traballo en equipo e a aprendizaxe cooperativo.
- Utilización educativa dos recursos tecnolóxicos. O ensino da relixión promove a utilización da tecnoloxía da información e a comunicación non só dun xeito instrumental, que resulte útil ao estudante na procura de información ou na resolución de problemas suscitados na clase, senón procurando a súa integración na vida do suxeito e o seu uso ético. As redes sociais ou as ferramentas de construción e manipulación de imaxes, por exemplo, son instrumentos que permiten novas formas de expresión da cultura e a identidade persoal que hai que aprender a dominar.

6. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

Os materiais que temos previsto utilizar durante o curso 2019-2020 para levar a cabo a nosa tarefa educativa son:

--Libro de texto:

- 1º de BAC, Relixión Católica - Editorial SM
- 2º de BAC, Relixión Católica - Editorial SM

- Os alumnos deberán ter un caderno de traballo persoal
- Biblias.
- Fichas, cuestionarios, actividades relacionadas coas distintas unidades didácticas.
- Recortes e reportaxes da prensa diaria e revistas.
- Documentos de ampliación de contidos.
- Diferentes blogs e páxinas Web.
- Proxección de películas
  - . Millon dollar baby(sentido da vida)
  - . Mar adentro
  - . Cartas a Dios

- Audicións musicais (BAC).
  - GOSPELL.
  - GREGORIANO.
  - CORALES.
  - BACH.
  - ILDIVO.

- Materiais relacionados con épocas do ano cunha significación especial.
  - NADAL.
  - CORESMA.
  - SEMANA SANTA.

- Materiais relacionados coas conmemoracións especiais.
  - Día da paz.
  - Semana de acción mundial pola educación (SAME)
  - Día dos dereitos humanos.
  - Día en contra da escravitude infantil.
  - Día contra a violencia de xénero, etc...

Fomento da lectura e TIC:

Estes recursos veranse ampliados co fomento da lectura comprensiva en cada unha das unidades, utilizando diferentes tipos de textos: literarios, xornalísticos, expositivos e gráficos. Tamén utilizaremos, de cara a acadar os nosos obxectivos e para a adquisición das competencias básicas, as tecnoloxías da información e comunicación sempre que sexa posible. De forma que o alumno dispoña de habilidades para buscar, obter, procesar e comunicar a información e transformala en coñecemento.

7. CRITERIOS DE AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN DO ALUMNADO

Criterios específicos de avaliación no ensino a distancia

O departamento avaliará e cualificará por trimestre de maneira independente.

A hora de establecer uns criterios de avaliación e cualificación non debemos esquecer o modelo educativo. No bacharelato a distancia o alumnado ten moi pouco contacto co profesorado, dado que todo o material necesario para o estudio teno ó seu alcance na aula virtual. Por outra banda o alumnado é todo maior de idade, está repartido por toda Galicia e unha parte importante ten algunha actividade laboral que lle impide desprazarse ó centro ou asistir a titorías presenciais. Desta maneira o único criterio posible de avaliación so pode ser o exame trimestral.

Criterios de cualificación e promoción

O Departamento usará os seguintes criterios de cualificación (CC):

CC1: Cualificarase por avaliacións. A cualificación de cada avaliación será o resultado da cualificación do único exame escrito que se desenvolverá no trimestre correspondente.

CC2: Cada avaliación terá unha cualificación segundo os resultados dunha única proba escrita que constará de dúas partes: unha parte de pregunta corta e outra tipo test. O alumno poderá sumar ó resultado da proba entre 0,5 e 2 puntos, facendo unha serie de actividades voluntarias propostas pola profesora, o longo de cada avaliación.

CC3: A cualificación final na materia será o resultado da media aritmética das cualificacións dos tres bloques cadrada co enteiro máis próximo

CC3.1: En todas as avaliacións as cualificacións que superen en alo menos cinco décimas calquera número enteiro, cadraranse co enteiro máis próximo por riba.

CC4: Será posible superar o curso por avaliacións, cunha única avaliación suspensa, sempre que a nota desta sexa un 4 e a suma das cualificacións obtidas nas 3 avaliacións do curso sexa 15 ou superior.

CC5 (proba de recuperación final): No caso de non cumprir con CC4, o alumnado terá a posibilidade de presentarse a unha proba de recuperación final. Esta proba farase os derradeiros días lectivos do curso. A proba incluírá cuestións semellantes ás usadas durante o curso nas probas recollidas nos procedementos de avaliación, e a súa estrutura poñerase en coñecemento do alumnado con alo menos unha semana de antelación. A proba de recuperación final presentará tres partes estruturais atendendo a se se debe recuperar unha, dúas ou as tres avaliacións.

CC5.1: Na proba de recuperación final recuperaranse todos os bloques nos que a puntuación ofrecida polos procedementos de avaliación desenvolvidos durante o curso sexa inferior ao 40% da puntuación máxima de cada bloque.

CC5.2: Se na proba final non se consegue o 45% da puntuación total ofrecida polos procedementos de avaliación desenvolvidos durante o curso deberase recuperar todos os bloques na proba extraordinaria de setembro.

CC5.3: A cualificación final do alumnado que faga esta proba final de recuperación obterase usando as cualificacións da proba de recuperación en substitución das cualificacións dos bloques recuperados para facer unha nova media. Atendendo a isto, o alumnado que o desexe pode non facer a recuperación dalgún bloque, sempre que a nota previa non sexa inferior ó 30%, a condición de conservar a cualificación suspensa previa ao facer a nova media. No caso de que a nova media sexa alo menos dun 4,5 o alumnado superará a materia. No caso contrario, non a superará.

Proba extraordinaria de xuño (2ºBAC) ou setembro(1º BAC)

A proba extraordinaria incluírá cuestións teóricas ou prácticas, semellantes ás usadas durante o curso e a súa estrutura poñeráse en coñecemento do alumnado ao final do curso ordinario. Superará a materia o alumnado que consiga o 45% da puntuación ofrecida na proba.

8. INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DE ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE

MODELO PARA O PROFESORADO

ASPECTOS A AVALIAR	A DESTACAR...	A MELLORAR...	PROPOSTAS DE MELLORA PERSONAL
Temporalización das Unidades Didácticas			
Desenvolvemento dos obxectivos didácticos			
Manexo dos contidos da unidade			
Descritores e desempeños competenciais			
Realización de tarefas			
Estratexias metodolóxicas seleccionadas			
Recursos			
Claridade nos criterios de avaliación			
Uso de diversas ferramentas de avaliación			
Evidencias dos estándares de aprendizaxe			
Atención á diversidade			
Interdisciplinariade			

MODELO PARA O DESENVOLVEMENTO DA PRÁCTICA DOCENTE

DESENVOLVEMENTO DA PRÁCTICA DOCENTE	1	2	3	4
▪ Informo os alumnos dos criterios, dos procedementos e dos instrumentos de avaliación				
▪ Informo as familias dos criterios, dos procedementos e dos instrumentos de avaliación.				
▪ Formulo situacións introdutorias previas o tema que vou tratar.				
▪ Estimulo a participación dos alumnos a partir das súas experiencias.				
▪ Comunico a finalidade dos aprendizaxes, a súa importancia, utilidade e aplicación na vida real.				
▪ Presento os contidos dando unha visión xeral do tema				
▪ Facilito a adquisición de novos contidos intercalando preguntas aclaratorias, exemplificando..				
▪ Á hora de seleccionar as actividades, teño en conta que existen diferentes tipos de ritmos e intereses.				
▪ Formulo actividades variadas. -Introdución. -Desenvolvemento -Consolidación. -Reforzo. -Ampliación				
▪ Nas actividades que propoño hai equilibrio entre as actividades individuais e as actividades grupais				
▪ Á hora de constituír grupos reducidos , teño en conta os seguintes criterios: ▪ Fágoo a sorteo. ▪ Fago os grupos por niveis. ▪ Fago grupos nos que os seus membros teñen distintos niveis				
▪ Á hora de realizar as actividades teño en conta as “dinámicas cooperativas2				
▪ Emprego técnicas metodolóxicas variadas: expositiva, investigadora				
▪ Emprego medios técnicos audiovisuais.				
▪ Emprego recursos didácticos variados (audiovisuais, informáticos...) tanto para a presentación dos contidos como para a práctica dos alumnos.				
▪ Comprobo que os alumnos comprenden a tarefa que teñen que realizar: facendo preguntas, estimulando a que verbalicen o proceso durante a realización das tarefas.				
▪ Facilito estratexias de aprendizaxe: como buscar fontes de información, pasos para resolver cuestións..				
▪ Reviso e corrijo frecuentemente as actividades propostas na clase e para a casa.				

▪ Proporciona información o alumnado sobre a execución das tarefas e como melloralas.				
▪ No caso de que os logros acadados polo alumnado sexan insuficientes, propoño novas actividades que faciliten a súa adquisición.				
▪ No caso de que os logros acadados sexan suficientemente acadados nun breve período de tempo, propoño novas actividades que faciliten un maior grao de adquisición.				
▪ Propoño actividades que possibiliten acadar distintos graos de execución				
▪ Adopto medidas de apoio para o alumnado que presenta desfase curricular ou dificultades de aprendizaxe.				
▪ Coordínome coa profesora de apoio para a adecuación de contidos, actividades, metodoloxía, recursos e adaptalos os alumnos con dificultades				
▪ Teño en consideración as orientacións do departamento de orientación na adopción de medidas a adoptar co alumnado con necesidades específicas de apoio educativo.				

Código: 1 (nunca); 2(poucas veces); 3 (case sempre), 4(sempre).

CUESTIONARIO SOBRE A AVALIACIÓN

SOBRE A AVALIACIÓN	1	2	3	4
<ul style="list-style-type: none"> • Participo activamente nas sesións de avaliación, á hora de tomar decisións colexiadas no tocante a: • Promoción do alumnado. • Adopción de medidas de atención á diversidade. • Elaboración do Consello orientador. 				
• Teño en conta o procedemento xeral de avaliación en relación co establecido na programación				
• Realizo unha avaliación inicial a comezo de curso, o comezo de cada unidade didáctica.				
• Establezo criterios obxectivos para avaliar o aprendizaxe do alumnado				
• O alumnado coñece os criterios de avaliación e de cualificación que se empregan				
• O avaliar unha actividade en equipo, ademais da cualificación global, cada membro do grupo obtén outra individual que é reflexo da súa contribución persoal.				

<ul style="list-style-type: none"> • Utilizo diferentes rexistros de recollida de datos. <ul style="list-style-type: none"> - Listas de control. - Escalas de valoración. - Anecdótico. - Diarios de clase. 				
<ul style="list-style-type: none"> • Emprego diferentes procedementos e instrumentos de avaliación: • Coherentes cos estándares de aprendizaxe . • Adaptados a diversidade dos alumnos. • Diferentes según os contidos tratados 				
<ul style="list-style-type: none"> • Utilizo diferentes medios para informar as familias, ó profesorado e o alumnado dos resultados da avaliación 				
<ul style="list-style-type: none"> • Emprego a autoavaliación do alumnado 				

Código: 1 (nunca); 2(poucas veces); 3 (case sempre), 4(sempre).

CUESTIONARIO PARA O ALUMNADO

INDICADORES	1	2	3	4
• Fago con regularidade as tarefas propostas polo profesorado.				
• Entrego os traballos según as indicacións dadas polo profesorado e na data acordada				
• Participo activamente (aporto ideas, axudo a resolver problemas, realizo a miña parte do traballo) nos traballos propostos en equipo.				
• Pregúntolle o profesorado as dúbidas..				
• Solicito a axuda e a aprobación frecuente do profesorado.				
• Estou satisfeito do meu traballo				
• As cualificacións obtidas reflicten o meu esforzo e traballo.				
• Asisto regularme a clase.				
• Teño frecuentemente faltas de puntualidade				
• Xustifico os meus retrasos e faltas de asistencia o/a titor/-a				
• Preocúpome por poñerme o día na materia cando falto a clase.				
• Adoito unha actitude respectuosa co profesorado.				
• Adoito unha actitude respectuosa co alumnado.				
• Asumo responsabilidades.				
• Teño unha actitude positiva cara o estudo				
• O que aprendo nunha materia aplícoo e relaciónoo con outras.				

Código: 1 (nunca); 2(poucas veces); 3 (case sempre), 4(sempre).

9. ORGANIZACIÓN DE ACTIVIDADES DE SEGUIMIENTO E AVALIACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES.

Seguiranse os criterios de avaliación contemplados, no D.C.B. e no D.O.G.A., segundo a orde do 21 de Decembro de 2007 sobre avaliación, promoción e titulación na E.S.O., como consecuencia do disposto no Real Decreto 133/2007 do 5 de Xullo. Publicado no D.O.G.A. do 7 de Xaneiro do 2008.

Os contidos son os reflectidos na programación de cada curso.

Os alumnos coa materia pendente do curso anterior serán avaliados polo profesor que lles deu clase no curso pasado, para superar a materia terán que pasar dúas convocatorias de exames, un cada trimestre, ou ben entregar un traballo periódicamente segundo o acordado co profesor.

Se o alumno non acadara os obxectivos mínimos ao longo do curso poderá optar por realizar una nova proba de pendentes en Setembro.

Os materiais de reforzo para a materia pendente serán os propios do nivel e curso no que estivese matriculado o alumno. Nestes materiais, o profesor de Relixión determinará as actividades dos mesmos que cubran os contidos mínimos relativos ao nivel pendente que debe superar o alumno. O profesor coa materia pendente poderá establecer outros materiais de reforzo se o estima oportuno para acadar os obxectivos.

10. ORGANIZACIÓN DE PROCEDEMENTOS PARA ACREDITAR COÑECEMENTOS PREVIOS (BAC)

No Bacharelato, para coñecer a situación do alumno procederemos así:

- Unha proba de comprensión dun texto bíblico para verificar a comprensión de contidos.
- Unha presentación do alumno dun tema escollido o azar (dos contidos mínimos de relixión na ESO) para verificar a capacidade de presentar información e defensa dun tema.
- Unha redacción dun pequeno ensaio para valorar a capacidade de expresión escrita do alumno, tamén a súa habilidade para desenvolver un argumento coherente, o uso de referencias e a súa avaliación crítica de ideas.

11. DESEÑO DE AVALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS A ADOPTAR EN FUNCIÓN DOS RESULTADOS.

A avaliación individualizada na materia de Relixión implica partir dunha avaliación inicial cos obxectivos seguintes:

- Coñecer a situación inicial na que se atopa o/a alumno/a.
- Detectar as causas ou motivos desa situación, para poder resolvela.
- Analizar a evolución educativa e académica dende o comezo do curso.
- Adaptar obxectivos, contidos, metodoloxías e actividades, así como criterios de avaliación en función das características dos/as alumnos/as.

Esta avaliación inicial na materia de Relixión farase a nivel de clase ao comezo de curso, preferentemente na segunda quincena de Setembro, xa que se debe coñecer aos alumno/as cos que se vai a traballar. Para iso contamos coas seguintes ferramentas:

- ✓ Probas iniciais, tendo en contas cales son os coñecementos previos dos/as alumno/as.
- ✓ Observación na aula.
- ✓ Información doutros profesores, expediente académico etc.
- ✓ Cuestionarios.
- ✓ Listas de control, etc.

MODELO DE REXISTRO DUN INFORME DE AVALIACIÓN INICIAL

INFORME AVALIACIÓN INICIAL			
MATERIA: RELIXIÓN	GRUPO:	CURSO ACADÉMICO:	DATA:
Dificultades na materia de Relixión: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Falta de capacidade. ▪ Falta de base académica. ▪ Problema de comprensión. ▪ Problema de expresión. ▪ Faltas de ortografía.			

<p>Actitude cara a materia de Relixión:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Traballo. ▪ Atención. ▪ Interese. ▪ Participación. ▪ Respetto. 	
<p>Medidas propostas como consecuencia dos resultados da Avaliación Inicial:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Reforzo educativo na aula. ▪ Control do traballo na aula. ▪ Fomentar a autoestima. ▪ Integración no grupo. ▪ Control de absentismo. ▪ Outras medidas a adoptar. 	

MODELO DE GUIÓN PARA AS SESIÓNS DE AVALIACIÓN

GUIÓN PARA AS SESIÓNS DE AVALIACIÓN			
MATERIA: RELIXIÓN	GRUPO:	CURSO ACADÉMICO:	DATA:
<p>Información do titor/a sobre:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Información relevante dos informes individualizados. • Repetidores/as. • Ambiente sociocultural e familiar. • Outras informacións relevantes. • Problemas do grupo. 			
<p>Intercambio de información entre o profesorado:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Primeiras impresións. • Resultados da avaliación inicial nas diferentes materias. • Detección de alumnado con dificultades de aprendizaxe. 			

<p>Toma de decisións:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Actividades de reforzo ou adaptación curricular, ampliación ou recuperación. • Exencións da 2ª lingua estranxeira (francés 1º e 2º de ESO). • Axuste das programacións. • Outras medidas en relación coa convivencia, comportamento, asistencia... 	
<p>Decisións e acordos sobre o proceso de avaliación inicial:</p>	

*O titor despois da sesión de avaliación, e a partir da información recompilada, cubrirá o informe de avaliación inicial no XADE.

12. MEDIDAS DE ATENCIÓN A DIVERSIDADE.

No caso de contar con algún alumno ou alumna que teña necesidades educativas especiais asociadas a discapacidade física, sensorial, sobredotación ou que necesite axudas técnicas e linguaxes alternativas, seguiranse as directrices que marque o Plan de Atención á Diversidade do Centro.

Todo o que se faga nesta asignatura será dacordo co diagnóstico psico-pedagóxico en estreita relación co Departamento de Orientación do Centro e en sintonía cos profesores compañeiros de Pedagogía Terapéutica.

A diversidade derivada do interese dos alumnos atenderase a través dunha metodoloxía plural para que cada alumno aprenda dacordo coa súa situación persoal.

Na programación tense en conta unha serie de aspectos que permiten individualizar o máis posible o proceso de ensino-aprendizaxe.

Para iso adóptanse as seguintes medidas:

- α) Distinguir entre contidos prioritarios, complementarios e de ampliación elixíndose en cada caso o máis apropiado.
- β) Proponer variedade de actividades para un mesmo contido: non todos os alumnos realizarán as mesmas actividades.
- χ) Utilizar metodoloxías diversas.

- δ) Empregar materiais didácticos variados e graduados en función da súa dificultade.
- ε) Favorecer agrupamentos en clase que posibiliten a interacción: agrupamentos flexibles e ritmos distintos. Os grupos de traballo non estarán sempre formados por os mesmos alumnos senón que estarán en función da tarefa a realizar.
- φ) Graduar as diversas aproximacións que poden darse a un mesmo criterio de avaliación.

Suxestións a ter en conta co alumnado con TDAH

• Estratexias expositivas. A memoria de traballo do alumnado con TDAH pode presentar algunhas dificultades: capacidade limitada, pola cantidade de información que pode reter simultaneamente, e escasa duración temporal na que se pode manter. Para compensar esta carencia, á hora de explicar, o profesorado debe ter en conta as seguintes estratexias:

- Antes de empezar, ha de asegurarse de que atende.
  - Utilizar frases curtas e claras.
  - Manter o contacto visual e permanecer cerca.
  - Focalizar a atención nos conceptos “clave”.
  - Utilizar estímulos visuais e modificar o ritmo da exposición, coas debidas pausas.
  - Presentar a idea principal explicitamente ao principio da explicación.
  - Utilizar estratexias de categorización e imaxes mentais de conceptos.
  - Implicala ou implicalo, promovendo a súa participación con preguntas sinxelas.
  - Proporcionarlle un sistema de tutoría dun compañeiro ou dunha compañeira que lle axude a revisar os puntos fundamentais da explicación, e promover que o alumnado con TDAH explique os conceptos a estudantes con máis dificultades ca el. Por outra parte, o profesorado debe asegurarse de que o alumnado o mira aos ollos, que entende o exposto e, de ser o caso, que copiou o sinalado. Con esta finalidade formularánselle algunhas preguntas, para que as poida responder correctamente.
    - Exames ou probas escritas. Para mellorar o éxito das probas escritas é necesario:
      - Utilizar diferentes formas e instrumentos de avaliación.
      - Que os exames escritos sexan curtos e con preguntas breves, cerradas, claras e con vocabulario sinxelo.
        - Complementar os exames escritos de forma oral, cando se observa que están incompletos.
        - Alternar a forma de presentación das cuestións que ten que responder o alumnado (de forma oral, escrita ou coas novas tecnoloxías).
          - Pactar a fórmula máis idónea para realizar os exames (oral ou utilizando o ordenador), debido ás dificultades de escritura dalgún alumnado con TDAH.
          - Deixar máis tempo para os exames ou probas escritas, incluso dividilas en dúas sesións, e ser flexibles na súa duración.
            - Presentar escrito o texto dos exames, salientando as partes máis importantes de cada cuestión e, no caso de preguntas complexas, diferenciando ben cada tarefa.
            - Deixar suficiente espazo entre as preguntas, e supervisar a súa comprensión e execución.
            - Posibilitar que as nenas e os nenos que o desexen poidan recuperar, durante a avaliación, os exames suspensos.
              - Pedir que se revisen os traballos e os exames antes de entregalos.
- Varios(2014): Protocolo de consenso sobre TDAH na infancia e na adolescencia nos ámbitos educativos e sanitarios. Xunta de Galicia

13. CONCRECIÓN DOS ELEMENTOS TRANSVERSAIS EN CADA CURSO.

Traballaremos en cada curso os mesmos elementos transversais porque son valores irrenunciabes no ensino da Relixión Católica pero, lóxicamente, adaptados ao nivel de cada grupo e, dentro de cada grupo, axeitados ás necesidades do alumnado pois hai graduacións diversas no desenvolvemento dos estudantes.

Os elementos transversais coa súa concreción son:

a) Comprensión Lectora e á Expresión oral e escrita

-As habituais prácticas do Plan Lector do Centro.

-Practicar constantemente estes dous elementos tanto na lectura de textos bíblicos como de documentos tanto en medios dixitais como en papel

-Escoitar, dialogar, debater e expresar con total respecto nas interaccións entre iguais e co profesor/a.

b) Comunicación Audiovisual

-Dialogar, debater e expoñer temas, xuízos e opinións, respectando as regras propias do intercambio comunicativo e procurando non ferir a sensibilidade dos demais, adquirindo unha actitude crítica construtiva ante as crenzas, ideoloxías e maneira de ser dos demais.

-Buscar solucións para chegar a aceptar e valorar aos demais e chegar a superar os conflitos que xorden nas relacións cotiás analizando posturas e actitudes que favorecen o vivir en paz: diálogo, aceptación, respecto, perdón.

c) Educación nas tecnoloxías da comunicación e información

-Tomar conciencia dos beneficios e das vantaxes que nos achega a tecnoloxía, favorecer o progreso e responsabilizarnos para que este continúe para ben da humanidade.

-Valorar os beneficios que achega a tecnoloxía da información e valorar todos aqueles adiantos tecnolóxicos e científicos que axudan á realización da persoa e ó benestar da sociedade.

-Descubrir e valorar as persoas que colaboran coa creación a través dos descubrimentos e avances tecnolóxicos e científicos.

d) Emprendemento

- Valorar os produtos con obxectividade e saber adquirilos e consumilos de forma racional e equilibrada.
- Descubrir e analizar a influencia que os medios económicos teñen sobre as persoas en relación coa sociedade e tomar unha postura crítica ó respecto.
- Analizar feitos que fan referencia á sociedade desde unha visión cristiá. Coidar e favorecer todo o que axude a unha repartición equitativa dos bens da terra.

e) Educación cívica:

- Descubrir os valores que xorden do Evanxeo e que comprometen o cristián a colaborar no ben da sociedade e adquirir actitudes solidarias e comprometidas.
- Analizar o grao de responsabilidade persoal e doutras persoas ante a familia, a sociedade, o mundo e a Creación.
- Recoñecer os valores éticos e morais que existen nas diversas relixións, valoralos e facer un paralelismo cos que xorden do Evanxeo de Xesús.
- Descubrir a maneira de colaborar xuntos na edificación da sociedade e valorar o labor da Igrexa e doutras institucións que colaboran desinteresadamente no ben dos demais.
- Reflexionar e analizar as causas que provocan situacións de marxinación e de inxustiza social e chegar a sensibilizarse ante as necesidades e ante os problemas dos demais.

f) Prevención de violencia

- Interesarse por coñecer, respectar e apreciar os compañeiros e compañeiras independentemente do seu sexo e da súa aparencia.
- Colaborar con todas as persoas sexan dun ou doutro sexo.
- Analizar o grao de aceptación ou rexeitamento que existe cara ás persoas de distinto sexo e buscar solucións ó respecto.
- Amosar unha actitude crítica ante situacións nas que se produza calquera tipo de discriminación por razón de sexo.
- Descubrir e rexeitar as posturas extremas (machismo e feminismo) e valorar os demais

indiscriminadamente.

14. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES DO DEPARTAMENTO.

As saídas extraescolares este curso van a estar suxeitas a oferta que haxa na nosa cidade. Exposicións, conferencias e visitas organizadas polas diferentes institucións e organizacións de interese para os nosos alumnos e axustadas a nosa programación.

Ademais o departamento de Relixión realizará como todos os anos actividades en colaboración ca ONG Entreculturas: na SAME (Semana Mundial pola Educación) no mes de abril, encontros da rede solidaria da mocidade e outras actividades.

Tamén realizaremos actividades propostas por UNICEF relacionadas cos Dereitos dos nenos.

Durante o curso estaremos pendentes das diferentes propostas de exposicións ou actividades realizadas en Santiago e organizadas por diferentes asociacións, organizacións, entidades, concello, etc... de interese para o noso alumnado e en concordancia co noso currículo.

Salientar a grande dificultade que supón o feito de que a única profesora do departamento de relixión, comparte o seu horario lectivo co IES Xelmírez I, o que dificulta moito a organización e posta en práctica das actividades complementarias e extraescolares.

15. MECANISMOS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA EN FUNCIÓN DOS RESULTADOS ACADÉMICOS E PROCESOS DE MELLORA.

Os procedementos para avaliar a programación de Relixión Católica deste curso 2019-2020 son de dous tipos:

A) Unha avaliación de progreso:

1. Haberá que ir vendo o axuste de obxectivos, contidos, criterios de avaliación, procedementos e actividades á realidade do alumnado, ás súas necesidades e características e á realidade das posibilidades educativas do Centro.
2. Valorarase tal axuste nas reunións de Departamento e nas avaliacións e, se resulta pouco axeitado, haberá de modificarse durante o percorrer do curso.

B) Unha avaliación final:

1. Prestarase moita atención ao porcentaxe de alumnos que, na súa avaliación final, queden coa relixión sen aprobar.
2. Os erros detectados recolleranse na memoria final de curso para a elaboración da programación do próximo curso.

Santiago de Compostela 1 de Outubro de 2019

Xefa de Departamento: Mª Teresa Abalde González